

worden dit
wen op de
n 1942 sa-
raad, maar
het werd
t voor im-

n het kan-
gevraagd:
ntwoord af
gen kennis
kend staat.
us dat doe-
en afdoen-

is niet licht
cho oorlog-
in geschat,
acids-virus-
wezens zou
genakkelijk
spreiden uit

elke grote
Maar er is
pers om die
n zich hier-
del gevon-
la. Zij heb-
bende agen-
trekvogels

a professor
vlucht hen
doelen lig-
taut hieruit
vogels met
orden ziek.
in het land,
i windvlaag
er een epi-

lijk verblijft
uiverden bij
en de expe-
n weigering
nen, waarna
in Moskou,

onverwacht
aar hen en
i station in
i, maar als
in die bijna

n dr Brant
arin zelfge-
verdoen en
sturen keer-
eze geschie-

shuldigheden.
eten werken
en doen om
som te ver-
volgende uit

a voortgaan
ie geleerden
en zij weten
verdediging
ten versneld
soet als een

ie Verenigde
oet een com-
ole en even-

dat evenals
mergie inter-
e: de Sovjet-
toetsaan dan
n. Maar dit
ging en een
geval het po-
nen.

ikt wordt in
hele wereld
lioenen men-
geweten der
ers en Leon
K. S.

HODOXIE".
ien, de door
m „midden-
dienen. Het
„Polemios”
hrijft in dat

ste geschrift
ook van de
geheel tevre-
Dr Berkhof
e lande in de
le waardering
althans van
ner „midden-
n eerst later
teerst om het

begrip „midden-orthodoxie”, dat als zodanig verre van duidelijk, wij zeer relatief is. Men zou, Dr Berkhof zo lezende, zeggen, dat het begrip orthodoxie minstens in drie nuances, of, om het woord te gebruiken in drie modaliteiten vervalt, en dat de z.g. „midden-orthodoxie” wordt geflankeerd door een linkse en een rechtse orthodoxie, om niet te zeggen aberratie. Want 't heeft er bij Dr Berkhof alle schijn van, dat deze „midden-orthodoxie” in deze beschouwing als de eigenlijke orthodoxie wil gelden!

Maar de vraag doet zich dan toch voor, aan welke maatstaf die „midden-orthodoxie” gemeten moet worden en hoe ver men naar links en naar rechts kan afwijken, om nog „orthodox” te heten.

Naar links wordt dat niet zo duidelijk, maar naar rechts is er juist wel aanwijzing, zowel bij Dr Berkhof als bij Dr Bronkhorst in de „s-Gravenhaagse Kerkbode”. Immers, zij beiden hebben grotelijks bezwaar tegen de praedestinatieleer van Calvijn, die zij — althans in haar consequenties! — onscriptuurlijk noemen.

Over de maatstaf, welke wordt aangelegd om van een „midden-orthodoxie” te spreken, worden wij echter niet ingelicht. De namen van Veluanus en Sneecanus worden genoemd en voorts Melancthon en Bullinger. Nu kan men daaruit wel enkele voorstellingen opbouwen, en zonder twijfel staan deze mannen allen min of meer onder invloed van de reformatorische geest, maar het is nog altijd een stuk van nader onderzoek, in hoeverre Calvijn's theologie zijn invloed op hen werkelijk deed gelden.

Voorts zou het aanbeveling verdienen om eens nader stil te staan bij de theologische discussies tijdens het Twaalfjarig Bestand en wat daarmee samenhangt. Vast staat echter, dat de Dordtse Leerregelen tegen de Remonstranten afdoende inlichting geven omtrent de geschilpunten tussen de strijdende partijen om zich een duidelijk beeld te vormen van wat de Dordtse Synode voor orthodox hield.

Voorts spreekt Dr Berkhof van het „Calvinisme”, dat de leiding kreeg. Tot op zekere hoogte kan men dat zo stellen, doch schrijft men aan Calvijn dan niet meer toe, dan hij zelf wel goed zou gevonden hebben? Het was toch zo, dat Calvijn het leven der kerk zo diep verstond en tot theologische uitdrukking bracht op een wijze, die hier te lande en elders krachtige weerklank vond in de harten. Calvijn had getroffen, wat er in de harten leefde. De kerkelijke confessies getuigen daarvan.

Even verder:

En nu kan men Arminius een type van de „midden-orthodoxie” noemen, maar waar is de kerkelijke gemeenschap en de kerkelijke belijdenis dan van deze „midden-orthodoxie”? Daarvan kan men niet spreken en als men steun wil zoeken voor zulk een orthodoxie, komt dit weer neer op de gereformeerde belijdenis, in zoverre men die niet openlijk of bedektelijk verwerpt. Al te duidelijk nu komt dit negatieve standpunt uit, met name in de afwijzing van de praedestinatieleer, niet maar van Calvijn, doch van de belijdenis der Drie Formulieren.

De schrijver in de „s-Gravenhaagse Kerkbode” nu wil de „midden-orthodoxie” niet als Arminianisme beoordeeld hebben, doch wel het Calvinisme zo elastisch voorstellen, dat ook Arminius er nog toe behoort! Dr Bronkhorst acht, dat de reformatorische groepen onderling niet zo veel verschillen, dat men van aparte typen kan spreken. En zo kan hij ook menen, dat iemand Calvinist kan zijn zonder de leer der uitverkiezing van Calvijn te aanvaarden.

Hier wordt niet gehandeld over de leer der kerk, maar over theologische beschouwingen van theologen: men verwerpt daarbij wat men niet wenst, en neemt voor goed, wat aannemelijk voorkomt.

Verder:

Wij weten wel, dat de gang van ons betoog ingaat tegen wat van de zijde der z.g. „midden-orthodoxie” wordt geleerd aangaande de z.g. dynamische opvatting van „het belijden” der Kerk, maar tegen zulk een „dynamische” opvatting hebben wij ook ernstig bezwaar. Haar vertegenwoordigers hebben daarbij nog niet veel te voorschijn gebracht, dat aanbeveling verdient. Ook het geschrift van Dr Berkhof is weinig troostvol voor hen.

Dr Berkhof schijnt op het standpunt te staan, dat de gereformeerde type daarbij haar kans heeft gehad, evenals het Liberalisme, en dat nu Arminius redivivus aan de beurt is. Dr Berkhof adviseert deze nieuwerwetse Arminius nu een en ander van de gereformeerden te assimileren. Misschien zou deze, indien hij dit deed, niet zoveel van de zeventiende-eeuwse Arminius verschillen!

De Haagse Kerkbode-schrijver gaat nog weer van een andere gedachte uit. Hij vindt klaarblijkelijk Arminius niet een apart type, maar wil in hem zelfs een reukelijk Calvinist zien. Wel is hij van oordeel, dat de Heidelbergse Catechismus nu niet bepaald kan worden genomen als het klassieke document der midden-orthodoxie. Hij wil dus van Arminius af en verdedigt het reukelijk Calvinisme. In verband daarmee stelt deze schrijver de vraag, of het juist is, de rechterzijde als de legitieme erfgenaam van Calvijn te beschouwen. Hij zou eerder geneigd zijn de Friese confessionelen voor zodanig te houden. Nu hebben wij geen bezwaar de confessionelen, die waarlijk confessioneel zijn, bij de erven te rekenen, maar wat reden kan deze schrijver hebben om de gereformeerden dat te ontzeggen? Dat is niet zo erg vriendelijk, maar kerkelijk gesproken gaat het in de Nederlands Hervormde Kerk om de belijdenis, om de legitieme erfgenaam van de gereformeerde kerk der reformatie. Een Puriteins leefwijze kan dat niet illegitiem maken, want dat komt er bij! Nadruk op de eis der wedergeboorte en waarachtige vroomheid, als men dat onder Plëtisme verstaat, kan dat evenmin, want zonder wedergeboorte geen leven.

Wij vragen ten slotte: aan de tucht van welk gezag

onderwerpt zich eigenlijk de „midden-orthodoxie”, die, naar ons in de kerkelijke discussie telkens weer bleek, de belijdenis der Kerk omtrent het goddelijk gezag der Heilige Schrift niet meent te kunnen aanvaarden? Zo zijn wij opnieuw bij de vraag naar de maatstaf van de z.g. „Midden-orthodoxie”. En daarover is zij het wellicht zelve niet eens!

Men begrave de term zo haastig mogelijk. K. S.

VRIJBLIJVEND, OP ZICHT.

In „Polemios” citeert de Heer G. Puchinger een passage uit de brochure van dr Berkhof over de „midden-orthodoxie”. De heer Puchinger constateert:

Het is te verstaan, dat binnen de aanpassende beschouwingen van het Barthianisme, dat in de praktijk van het geloof leeft van een verrijnde dialectiek, ieder radicaal ernstig gebruik van de Wet juist als caricaturaal gebruik dreigt te worden veroordeeld. Deze veroordeling heeft het Barthianisme met de jaren als een vooroordeel opgeheven die de praktijk der Ethiek vooral op confessioneel gebied heeft gedirigeerd!

En het is tegen dit Barthiaanse vooroordeel nu dat Dr Berkhof stelling neemt, als hij opmerkt: „Wij zijn bijna voor niets zo bang, als om voor „wettisch” of „moralistisch” te worden aangezien” (pag. 31). En de schrijver vervolgt: „Wij kunnen heel welsprekend worden, als we de troost van het Evangelie moeten vertolken en van Gods vaderlijke zorg voor zijn kinderen gewagen. Onze Gezangenbundel helpt ons dan bovendien aan een reeks schone liederen. Maar wij voelen ons gered, als we over de binding die het Evangelie uitoefent moeten spreken. Merkwaardig is ook, hoe weinig gezangen daarvan spreken. Het is ook om deze reden maar goed, dat wij de Psalmen mogen zingen. De Gezangenbundel weerspiegelt de eenzijdigheid van ons middenorthodoxe geloofsleven” (pag. 31).

De heer Puchinger vervolgt, na dit citaat:

Het woord binding is gevallen.....

Wij weten dat het Barthianisme afkerig is van binding, 't zij aan de letter van de Confessie dan wel aan de letter van de Schrift zelf!

Daarna over „goedkope” preken over „goedkope” genade:

Van hieruit geselt de schrijver de praktijk van de „billige Genade”, de goedkope genade „die in vele preken wordt vertolkt” — genade zonder strenge Wetsprediking; zij verontrust, zij ergert ook niet meer; in deze prediking van genade-zonder-wet gebeurt niets meer! (pag. 31). „In de prediking is haar functie (der Wet n.l.) wel zeer vaag en bleek geworden. Wel wordt er zeer in het algemeen over gesproken, dat wij uit het Evangelie te leven hebben en naar Gods wil moeten luisteren „op het kantoor, in het huisgezin, in de fabriek en overal”. Maar door zulke algemeenheden voelt niemand zich aangesproken. Evenmin door de betuiging, dat het niet gaat om de Zondag, maar om het dienen Gods in het gewone wekelijkse leven. Bij deze en dergelijke algemeenheden pleegt onze prediking het te laten. En worden we eens een enkele keer scherp en concreet, dan haasten we ons te verzekeren, dat we dit alles niet wettisch mogen verstaan en dat we in ons falen op Gods genade mogen rekenen” (pag. 31-32). „Zo wordt onze gemeente niet gevormd, verdiept, voortgeleid” (pag. 32).

De gevolgen van zulk een prediking kunnen volgens Dr Berkhof niet uitblijven, en hij vat deze samen onder vier punten.

1. De hoorders van deze prediking worden niet meer in hun handelingen geleid door de Wet in hun dagelijkse leven; „Hun ethische beslissing dreigt dan een vrijblijvende zaak te worden, waarvoor ze leiding gaan zoeken of zonder zoeken vanzelf vinden, bij de inspraken van het eigen hart of de goden der eeuw” (pag. 33).

2. Het gelaat van ons Nederlands Volksleven wordt nog meer ontkerend dan het al is: „Een ander symptoom van onze Wetschuward is het feit, dat wij de laatste (!, G. P.) brokken christelijke levensstijl in onze gemeenten (op het gebied van Zondagsgedrag, gezinsgewoonten, vermaak enz.) als „wettisch” aan de kaak stellen” (pag. 33). „Ongemerkt kweken wij een geslacht op, dat van zijn eigen christen-zijn geen last meer behoeft te hebben, omdat het ons leven nergens concreet komt storen. De genade is goedkoop geworden, offers worden niet van ons gevraagd. Maar wat goedkoop is, heeft ook geen waarde meer. De kinderen van de huidige generatie zullen verwonderd aan hun ouders vragen, wat ze eigenlijk met dat Evangelie willen en ze zullen er van overtuigd zijn, niets wezenlijks te verliezen, wanneer ze zich om dit stuk der ouderlijke traditie verder niet bekommeren” (pag. 33).

Het is helaas een al te bekend feit van hoe weinig Barthiaanse kansels radicaal stelling wordt genomen tegen dansen, geregeld bioscoopbezoek, het gaan naar de voetbalmatch op Zondag en zo meer.

Besloten wordt met volgend citaat van dr Berkhof zelf:

„Wanneer de zo aanklagende en de vormende kracht van de Wet ontbreken, betekent dit, dat het Evangelie het menschenbestaan niet meer binnengaat en dus krachteloos is geworden. Samenvattend gezegd: het beslissingskarakter dat aan de Evangelieverkondiging eigen is, wordt niet meer beseft. In vele preken worden ons de prachtige dingen aangeboden, maar „vrijblijvend, op zicht”. Niemand heeft het gevoel, dat hij in een hoek wordt gedrongen of voor een keuze wordt gesteld. De dingen worden goedkoop aangeboden, goedkoop aanvaard, goedkoop afgewezen” (pag. 34).

De heer Puchinger noemt dit een schrijnend citaat na 20 jaar Barthianisme. K. S.

VOORSTEVEN — ACHTERSTEVEN?

Uit „Getrouw” (orgaan van de Internationale Raad van Christelijke Kerken) knippen we volgend citaatje:

In The Gospel Witness van 9 Aug. 1951 schrijft Dr T. T. Shields, predikant te Toronto, dat de secretaris van de Wereldraad der Kerken over deze Raad het volgende heeft gezegd: „Nooit is iets dergelijks gebouwd. Het is een nieuw soort schip. De leden van de bemanning, die verschillende talen spreken, zijn niet in staat elkaar te begrijpen. Sommigen van hen weten niet eens het verschil tussen de voorsteven en de achtersteven. Ook is het niet geheel zeker, of het schip wel geheel zeewaardig is en of ze er niet teveel van verwachten. Ze weten niet met zekerheid, waarheen ze gaan, maar ze-zijn-op-weg!”

Dr Shields schrijft dan, dat hij voor een reis op zulk een schip, dat vaart zonder kompas, toch maar liever geen kaartje koopt. Inderdaad, wij moeten op een goed kompas varen en ook weten, waar de reis heen gaat. Het kompas moet zeer betrouwbaar zijn. We mogen niet de haven verlaten met een gedraaid, of miswijzend kompas. Het kan immers gebeuren, dat onder invloed van bepaalde afleidende metalen, een kompas, op zulk een schip niet meer zuiver naar het Noorden wijst. Dan moeten de belemmeringen worden weggenomen, en verkeerde invloeden geneutraliseerd.

Het citaat is van de hand van ds J. G. Feenstra, en ontleend aan het boek: Gereformeerden, waarom? Uitgave Van Keulen, Delft. K. S.

KERKNIEUWS

Beroepen te:

Bruchterveld, Wieringermeer, Buitenpost, Cand. M. K. Drost te Nieuw-Buinen.
Zwagerveen-Zwaagwesteinde, J. F. Solle te Rotterdam-Charlois.
Rozenburg, Cand. R. Houwen te Groningen.
Gorinchem, A. H. Algra te Waardhuizen.

Bedankt voor:

Semarang, A. H. Algra te Waardhuizen.
Amsterdam-C., S. Cnossen te Drachten.
Zaandam, M. Vrieze te Heemstede.

— DS J. RIJNEVELD te Bunschoten-Spakenburg zal D.V. een viertal maanden in de kerk van Curaçao hulpdiensten gaan verrichten. Hij hoopt begin April te vertrekken.

— RADIOKERKDIENT, Zondagavond om 5 uur zal via de N.C.R.V. een kerkdienst worden uitgezonden uit de Plantagekerk te Zwolle, waarin zal voorgaan ds R. H. Bremmer, Geref. predikant te Zwolle. Organist is dr Chr. G. Lindeboom. Aan de orde van behandeling zal zijn Zondag 9; gelezen zal worden uit Romeinen 8, terwijl de volgende psalmen zullen worden gezongen: 47:1; 48:6; 136:1, 2, 5, 7, 8, 9; 103:11.

— ZEELAND, De Redactie ontving volgend ingezonden stuk:

Geachte Redactie,

Bij 't vorige week onder „Kerknieuws” opgenomen stuk over „De zaak-Van Herwijnen”, — welk opschrift ik niet bewonderen kan — wil ik gaarne enkele opmerkingen maken.

1e. Er wordt gesproken over een „verzoek” van de Generale Synode van Kampen, welk verzoek afgewezen is door de classis Zeeland. Dat verzoek was echter uitvoelst van een reeds door de Generale Synode van Amersfoort genomen besluit; in Kampen gehandhaafd, om n.l. 't appél van de classis Zeeland af te wijzen en dus 't op 29 October 1947 door de Particuliere Synode van 't Zuiden genomen besluit voor vast en bondig te blijven erkennen. Laatstgenoemd besluit hield in, dat De van Herwijnen wederom als Dienaar des Woords door de Gereformeerde Kerken in Nederland dient ontvangen te worden.

Tot heden hebben slechts twee kerken in Zeeland dat besluit voor vast en bondig gehouden, de kerken van Brouwershaven en van O.- en W.-Souburg.

Na 4½ jaar zijn de andere kerken echter nog steeds in gebreke gebleven aan te tonen, dat genoemd besluit strijdig is met Gods Woord of met de Artikelen der K.O. (Artikel 31).

De classis heeft nu twee dagen vergaderd. Weer werd door de meerderheid der kerken bovengenoemde erkenning geweigerd. Edoch, een commissie moet nu genoemd de weigering de motieven gaan formuleren en een nieuwe classisvergadering — die weer twee dagen zal duren? — moet die formulering daarna vaststellen.

2e. Het is waar, dat ds Van Herwijnen „herhaalde malen gewelgerd heeft zijn medewerking te verlenen” aan een samenspreking met de classis, maar er was dan geen sprake van een broederlijke samenspreking. „De heer Van Herwijnen” werd dan uitgenodigd. Zijn ambt werd disputabel gesteld en terecht weigerde hij dan te komen.

3e. Een classis, die nu al jaren weigert een besluit van een meerdere vergadering uit te voeren zonder te handelen volgens Art. 31 K.O., moet met de beschuldiging „independentistisch” voorzichtig zijn.

4e. Op 23 Augustus 1946 eindigde ik mijn minderheidsrapport over deze zelfde „zaak” met een aanhaling van ds Bremmer, waarmee ik ook nu eindigen wil, de hoop uitsprekend, dat we mogen blijven „een Kerk, die geen broeders uithant, die van harte God vrezen en de Gereformeerde belijdenis liefhebben”. Nog één herinnering: Is 't niet wel eens voorgekomen in de Kerkgeschiedenis, dat men kerkelijke samenkomsten misbruikte om bepaalde personen of stromingen, die men een kwaad hart toedroeg, weg te werken of 't zwijgen op te leggen? Laten we ons daarvoor hoeden.

Met dank voor de plaatsing.

Hoogachtend,

O.- en W.-Souburg, 17 Febr. 1952.

A. A. LOS.